

БОНДАРЕВА Л. И. Современные ориентиры системы педагогической коммуникации.

В статье определена суть педагогической коммуникации. Рассмотрены функции педагогической коммуникации. Сформирована структура и охарактеризованы составляющие педагогической коммуникации. Доказано, что педагогическая коммуникация реализуется как система разных непосредственных и посредственных связей субъектов коммуникации. Представлена структура системы педагогической коммуникации. Определена роль учителя как субъекта педагогической коммуникации. Определено понятие "коммуникативность". Исследованы особенности профессионально-педагогической коммуникативности учителя и ее социальные характеристики.

Ключевые слова: коммуникации, профессиональная подготовка, педагогика, педагогические коммуникации, учитель.

BONDAREVA L. I. Modern reference points of system of pedagogical communications.

In article the essence of pedagogical communications is defined. Some functions of pedagogical communications are considered. It is generated structure and it is characterised components of pedagogical communications. It is defined, that pedagogical communications are realised as system of different direct and mediocre communications of subjects of communications. It is presented structure of system of pedagogic communications. The role of the teacher as a subject of pedagogical communications is defined. The concept of communication is defined. Some features is professional-pedagogical communication teachers and its social characteristic are investigated.

Keywords: communications, vocational training, pedagogic, pedagogical communications, the teacher.

УДК 81'373.72/74

Василенко І. О., Струтинська І. Ю.

ЛЕКСИЧНА ІДІОМАТИКА ЯК МІЖКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Предметом розгляду статті є таке поширене лінгвістичне явище, як лексична ідіоматика, роль та значення цього явища для розуміння мови як культурного явища у контексті міжкультурного спілкування як культурологічного феномену. Автори статті аналізують таке доволі суперечливе поняття як "міжкультурна комунікація", яка може охоплювати не лише представників різних країн, але й носіїв спільної мови, які мають різну культурну компетенцію. У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти даного наукового напрямку та робиться висновок, що ідіоматична лексика є одним із найважливіших засобів сприйняття мовної картини світу.

Ключові слова: ідіоматична лексика, міжкультурна комунікація, компаративний аналіз, комунікативна ефективність, фразеологічна семантика, фразеологічна одиниця.

Серед численних проблем у сфері міжкультурної комунікації в ХХІ столітті, які постають перед активною лінгвістикою, виділяється проблема комунікативної ефективності як всередині однієї мовної спільноти, так і між різними мовними групами. Поняття "міжкультурної комунікації" доволі суперечливе та дає підстави для дискусії серед

науковців [5]. Внаслідок численних намагань дати чітке визначення міжкультурної комунікації визріло розуміння того факту, що це наразі міжособистісна комунікація, яку не слід обмежувати рамками спілкування представників різних країн. Міжкультурна комунікація може охоплювати представників однієї культури, спільної мови, але різних за віком, місцем проживання, професійною підготовкою та іншими показниками, тому що вони мають різну культурну компетенцію.

Комунікативне спілкування, як наслідок людської діяльності, безпосередньо пов'язано з емоціями, а емоційний стан потребує своєї вербалізації в лексичних та фразеологічних мовних засобах. Ці засоби можуть бути ідіоматичними, якщо мовний партнер із іншої культури взагалі чи частково їх не семантизує. Звідси стає зрозумілим, що емоційна ефективність комунікації безпосередньо залежить від емоційної компетенції мовних партнерів, яка базується на розумінні емотивного фонду своєї або чужої мови, знанні засобів номінації та передачі емоційного стану в контексті певної культури [9]. Треба зазначити, що мовні картини світу різних народів базуються, в першу чергу, на особливостях їхніх культур. Таким чином, носії різних мов по-різному відображають своє сприйняття світу, свої думки та почуття через особливі вирази (фразеологізми, прислів'я, приказки, фразові дієслова), які падають мові культурио-специфічний характер, або ідіоматичність. Тому ідіоми є одним із найважливіших засобів сприйняття мовної картини світу носіями певної мови, а також одиницями ідіоматичної компаративістики.

Компаративний або порівняльний принцип при вивченні ідіоматичної мови носіїв різних культур набуває особливого значення в межах міжкультурної комунікації, оскільки в процесі аналізу дає можливість виявити не тільки розбіжності, але й подібності між мовними культурами. Для досягнення порозуміння в межах міжкультурної комунікації необхідно зважати на те, що проблеми в цій сфері охоплюють значно глибші пласти, ніж відсутність достатніх граматичних або лексичних знань мови, яка вивчається. Міжкультурна комунікація або діалог культур починається у свідомості людини, яка опановує чужу культуру, порівнюючи її зі своєю. Як наслідок відбувається подвійне збагачення: вивчаючи чужу культуру, людина краще розуміє свою, тобто відбувається прирощення культурного потенціалу та вторинна соціалізація. Але завдання полягає не в копіюванні соціалізації носія мови, а у формуванні міжкультурної компетенції за допомогою використання ідіоматичної мови як найяскравішого показника культури іншомовної реальності.

Сьогодні серед лінгвістів немає єдиної думки відносно того, що треба розуміти під поняттям "міжкультурна компетенція". Скоріш за все її можна розглядати як міждисциплінарне поняття, оскільки до її визначення

долучаються дані соціології, антропології, етнолінгвістики, соціальної психології тощо. Саме завдяки вивченню іншомовних ідіоматичних одиниць відбувається формування комунікативної компетенції. Для цього, по-перше, необхідно усвідомити існування ідіоматичної мови, як одного із показників розбіжностей між різними мовними культурами; по-друге, дотримуватись понять мовної норми та узусу, оскільки порушення останнього призводить до втрати ідіоматики мови.

Завдяки компаративному аналізу різних культур або внутрішньомовного узусу можна побачити відмінності у висловлюванні подібних думок, поведінці носіїв мов у певних мовних ситуаціях, що дає можливість виявити характерні риси іншомовної культури. Насамперед це відбувається на рівні доречного та вільного використання ідіоматичної лексики, оскільки природу ідіоматики можна зрозуміти тільки через порівняння мовних культур. Намагаючись влучно вживати ідіоми, треба пам'ятати, що вони є неподільними лексичними одиницями так само, як і слова, тобто їм притаманна семантична цілісність. При цьому було б доцільно розділити ідіоми на фразові (*англ. wise man – знахар – букв. мудрець*), фразо-лексичні (*франц. dent-de-lion – кульбаба – букв. левовий зуб*) та лексичні (*амж. bulldog – бульдог – букв. собака-бык*) в залежності від способу написання, але враховувати, що зміст ідіоми як цілісного мовного звороту не може сприйматись як сума значень мовних одиниць, які входять до складу ідіоматичної лексеми. Можна сказати, що головною ознакою ідіом є контрастність між семантичною цілісністю та морфемною подільністю. Таким чином можна зробити висновок, що фразові та лексичні ідіоми утворюють спільний структурно-семантичний клас мовних одиниць. При цьому фразові ідіоми часто перетворюються в лексичні, не втрачаючи своєї ідіоматичності.

Незважаючи на певну градацію ідіом, треба зауважити, що між ними існує схожість з позиції семантики. Це, в першу чергу, стосується англійської мови, оскільки доволі слабо розвинений флексійний фонд цієї мови дає більш широку можливість лексичним компонентам утворювати складні слова (наприклад, *blue stocking* – фразеологізм; *bluestocking / bluestocking* – складне слово) в противагу флексійно оформленим лексемам інших мов (наприклад, слов'янських: буквально значення слова *синя панчоха*, переносне -*педантка*).

З точки зору лексичної класифікації ідіоми поділяються на наступні групи: 1) ідіоми як такі. Вони абсолютно неподільні, хоча в минулому були вільним словосполученням. Первинне значення цих фразеологічних одиниць можна визначити лише за допомогою етимологічного аналізу (*with half a heart неохоче, без бажання*); 2) приказки (фразеологічні словосполучення з переносом значення). Ці фразеологічні одиниці

формується па базі конкретних життєвих ситуацій (*when two Sundays meet together після дощичка в четвер*); 3) парні словосполучення. Такі фразеологічні одиниці описують певне поняття, будучи синонімічною, антонімічною чи суміжною за значенням парою слів, яка поєднується за допомогою сполучника (*tips and downs – вдачі та невдачі*); 4) прислів'я. Характерна особливість прислів'я полягає в тому, що воно, подібно реченню, віеловлює судження, а не поняття, до того ж в стислій формі (*East or West home is best В гостях добре, але вдома краще*), яка є найважливішим стилістичним законом цієї фразеологічної одиниці; 5) традиційні порівняння, як такі, що існують в мові дуже давно, так і нові, якими мова поповнюється за рахунок навколишнього середовища (*as blind as a bat – сліпий, як кіт*), слід зауважити, що, хоча фразеологічні одиниці характеризуються стабільністю, завжди є можливість їхньої деформації за рахунок постійного розвитку мовних форм. Крім цього, утворюють спільний структурно-семантичний клас мовних одиниць. При цьому фразові ідіоми часто перетворюються в лексичні, не втрачаючи свої ідіоматичності.

Незважаючи на певну градацію ідіом, треба зауважити, що між ними існує схожість з позиції семантики. Це, в першу чергу, стосується англійської мови, оскільки доволі слабо розвинений флексійний фонд цієї мови дає більш широку можливість лексичним компонентам утворювати складні слова (наприклад, *blue stocking* – фразеологізм; *blue-stocking/bluestocking* – складне слово) в протизагу флексійно оформленим лексемам інших мов (наприклад, слов'янських: буквально значення слова *синя панчоха*, переносне – *педантка*).

З точки зору лексичної класифікації ідіоми поділяються па наступні групи: 1) ідіоми як такі. Вони абсолютно неподільні, хоча в минулому були вільним словосполученням. Первинне значення цих фразеологічних одиниць можна визначити лише за допомогою етимологічного аналізу (*with half a heart неохоче, без бажання*); 2) приказки (фразеологічні словосполучення з переносом значення). Ці фразеологічні одиниці формуються па базі конкретних життєвих ситуацій (*when two Sundays meet together після дощичка в четвер*); 3) парні словосполучення. Такі фразеологічні одиниці описують певне поняття, будучи синонімічною, антонімічною чи суміжною за значенням парою слів, яка поєднується за допомогою сполучника (*tips and downs – вдачі та невдачі*); 4) прислів'я. Характерна особливість прислів'я полягає в тому, що воно, подібно реченню, віеловлює судження, а не поняття, до того ж в стислій формі (*East or West home is best В гостях добре, але вдома краще*), яка є найважливішим стилістичним законом цієї фразеологічної одиниці; 5) традиційні порівняння, як такі, що існують в мові дуже давно, так і нові, якими мова поповнюється за рахунок навколишнього середовища (*as blind*

as a bat – сліпий, як крим). Слід зауважити, що, хоча фразеологічні одиниці характеризуються стабільністю, завжди є можливість їхньої деформації за рахунок постійного розвитку мовних форм. Крім цього, ступінь лексикалізації у ідіоматичних виразів різна. Так, В. В. Виноградов виділяє три основних типи фразеологічних одиниць [3]. Це фразеологічні зрощення, тобто максимально лексикалізовані словосполучення, в яких загальне розуміння фрази не залежить від окремих незрозумілих слів (*точити лясси/баляси*); фразеологічні єдності, в яких простежується слабка змістовна самостійність окремих слів, коли розуміння всієї фрази залежить від розуміння кожного окремого слова (*робити із мухи слона*); фразеологічні сполучення, в яких важливо розуміти кожне слово для правильного сприйняття всієї фрази (*злість забирає*).

В залежності від стилістичної ролі, ідіоми мають різне експресивне наповнення, тому дуже часто вживаються в побутовій мові, художніх та публіцистичних творах, як приклади експресивної мови. В діловому мовленні, навпаки, можна зустріти тільки фразеологізми, притаманні книжному стилю. Узагальнюючи стилістичне значення ідіом, можна сказати, що вони збагачують лексичний склад мови. До того ж, ідіоми дослівно не перекладаються, вони надають мові яскравого національного забарвлення. Завдяки опануванню ідіоматичного складу чужої мови або поглибленому вивченню рідної людина засвоює ті зміни, які відбуваються в культурному та матеріальному житті народу, оскільки вони відображаються безпосередньо чи опосередковано саме в ідіоматиці.

Аналізуючи фактори, які впливають на характер фразеологізмів, можна виділити зовнішні (географічний стан, кліматичні умови) та внутрішні (економічний розвиток, релігія, традиції, звичаї) фактори. Гака градація дає можливість відслідковувати взаємовідносини між різними країнами, що знаходить своє відображення у відповідних ідіоматичних виразах (*to talk like Dutch uncle читати мораль*), враховувати вплив погодних умов та релігії на ментальність народу (*it never rains but it pours прийшла біда відчиняй ворота; speak of the devil and he will appear – про вовка помовка*), підкреслювати значущі економічні фактори (*no bees, no honey; no work, no money- під лежачий камінь вода не біжить*), поглиблювати знання про традиції країни, мова якої вивчається (*a storm in a teacup – буря в склянці води*).

Незважаючи на те, що джерела надходження ідіоматичної лексики в різних мовах різні, найбільш продуктивні серед них наступні : 1) фольклор; 2) професійна мова (сленг); 3) цитування релігійної літератури; 4) цитування античних авторів; 5) цитування літературних джерел ; 6) цитування публіцистичної літератури; 7) жаргонізми; 8) просторіччя. Проте, слід пам'ятати, що одне й те саме слово чи словосполучення може

бути ідіомою або пі в залежності від значення.

За умов відсутності прямого контакту з носіями мови, яка вивчається, для кращого розуміння та засвоєння ідіоматичної лексики можливо спиратись на текстовий матеріал, оскільки він містить в собі концепти іншої культури, серед яких є ідіоматичні вирази. Але треба розуміти, що ідіоматика мови може порушуватись внаслідок узуальних помилок, тому що носії різних мовних культур по-різному оцінюють одну й ту саму ситуацію. Для того, щоб запобігти подібних помилок, необхідно сформулювати відповідні мовні навички володіння ідіоматичними виразами так, як це робиться носіями мови. Л. Мейє щодо цього сказав: “Не можна зрозуміти мову, не маючи уявлення про умови, в яких живе народність, що говорить цією мовою” [10]. Стає очевидним явище національно-культурної специфіки певного соціуму, який живе на одній території та спілкується однією мовою.

Прояв культури мови при формуванні фразеологічної семантики (утворення нових фразеологічних одиниць) являє собою багатоступінчастий процес, що включає перехід вираження від простого поєднання слів до свідомого використання в мові, потім – закріплення в нормативних словниках. Даний перехід здійснюється на основі асоціацій, обумовлених вихідними змінними сполученнями, які, в свою чергу, співвідносяться з уявленнями про реальну дійсність і відображають, по-перше, взаємовідносини носіїв мови та навколишнього середовища, по-друге, конкретний елемент будь-якої ситуації (особливості епохи, історичний факт тощо). Адже недаремно ці образи закріпилися в словниках і свідомості людей, зберегли своє значення й актуальність. Ймовірно, цьому послужили близькість образів фразеологічних одиниць до поглядів народу, їхня дотепність та яскравість. За допомогою ідіом, як різних відтінків кольорів, доповнюється інформаційний аспект мови чуттєво-інтуїтивним описом життя.

Існує чимало фразеологічних виразів та ідіом, які, наприклад, пов'язані з історією, Біблейськими знаннями, релігієзнавством, міфологією та є універсальними для розуміння багатьох народів. Гак, у фразеологізмі “п'ята Ахіллеса” (*Achilles' heel*) значення п'яти, як задньої частина ступні, втрачається завдяки прикметнику, який вказує на певну ситуацію: Ахіллес – в грецькій міфології один із героїв Троянської війни, син Феміди, яка, прагнучи зробити сина невразливим, занурювала його у води підземної річки Стікс, тримаючи за п'яту, яка залишалась уразливою. Ядро лексичного значення втратилось та актуалізувалась сема, яка стала ядром фразеологізму з новим значенням, що вказує на недосконалість, слабкість.

Предметні абстрактні фразеологізми, які пов'язані з античною міфологією, є досить різноманітними. Кожен такий фразеологізм викликає певні асоціації, пов'язані з образами героїв античності, чим обумовлена їхня

сміслова експресивність. Часто предметні абстрактні фразеологізми, утворені на основі античних міфів та легенд, служать засобом передачі авторської іронії. Можна назвати цілий ряд фразеологізмів, які завдячують своїм походженням Біблії та Корану. Наприклад: заборонений плід (*forbidden fruit*); якщо гора не йде до Мохаммеда, тоді він сам до неї прийде (*If the mountain doesn't go to Mohammed, then he goes to it by himself*) тощо.

Предметні абстрактні фразеологізми можуть позначати емоційний стан людини: *випускання пару* – спроба зменшення невдоволення; *потирання рук* – вираз задоволеності тощо. Саме для створення образності та емоційності мови їй слугує фразеологія. Фразеологізми в цілому та предметно-абстрактні зокрема вміщують у небагатьох словах глибокі підтексти та смислові відтінки, закладені в їхній інтерпретації.

Стилістичне використання емоційно-експресивних фразеологізмів визначається своєрідністю відносин між семантикою фразеологізму та значенням його компонентів. Особливо багаті та різноманітні за своїм складом предметні абстрактні фразеологізми, які мають великі стилістичні можливості, зумовлені внутрішніми характеристиками, та складають специфіку аналізованих фразеологічних одиниць. Ось декілька прикладів: зустрічають по одежині, а проводжають по розуму (*Don't judge a book by its cover*); школа життя (*university of life*); як грим серед ясного неба (*out of the blue*); рожеві окуляри (нім. *rosarot brille*); тихіше їдеш, далі будеш (нім. *abwarten unci tee trinken*).

Процес утворення фразеологічної семантики, як явища культури мови, можливий і тоді, коли базове словосполучення позначає особливу, характерну тільки для окремого, конкретного предмета або явища властивість. Семантика даних поєднань містить такі компоненти, які й підкреслюють цю властивість.

Якщо сприйняття нової фразеологічної одиниці (у відриві від вихідної вмотивованості) здійснюється на високому рівні абстрагованості, тоді вона трансформується в універсальну одиницю, здатну позначати нові явища виключно на основі асоціацій (по суміжності, схожості). Ідіоми, фразеологізми, прислів'я та приказки є образними та виступають як відображення наочності. Вони можуть виражати схвалення або засудження. Вираз емоційного, суб'єктивного початку в мові, оцінка, змістова насиченість фразеологізму діють постійно, незалежно від волі мовця. Виразність мови посилює її ефективність: яскрава мова викликає інтерес, підтримує увагу, виливає не тільки на розум, але й на почуття, уяву слухачів, що характеризує фразеологізми як мовне явище. Кожен із наступних виразів, вжитий у певній ситуації, акцентує увагу на мовних намірах комуніканта. Наприклад, наступні фразеологізми підкреслюють мовну свідомість членів певної лінгвокультурної спільності: курчат рахують

восени (*Don't count your chickens before they hatch*); склянка напівпорожня чи папівнаповиена? (*Is the glass half empty or half full?*); що зроблено – то зроблено (*What's done is done*); називати речі своїми іменами (*To call a spade a spade*); яйця курицю вчать (*Teaching grandmother to suck eggs*); з дощу та під ринву (*Jumping from the frying pan into the fire*) тощо.

Переосмислення трансформованих фразеологічних одиниць є явищем мовленнєвої культури, що призводить до формування мовних знаків з більш узагальненим, абстрактним значенням, такі трансформовані фразеологічні одиниці змінюють сферу свого вживання. Згадані трансформовані фразеологічні одиниці отримують інше стилістичне забарвлення та змінюють сферу свого вживання. Узуальні ж фразеологічні одиниці виникають у процесі зіставлення предметів та явищ дійсності, що добре відомі індивіду на основі його зорових, слухових, сенсорних знань та асоціацій, вони викликають трансформовані фразеологічні одиниці та виникають на базі фразеологічної семантики базової фразеологічної одиниці. Знання фразеологічної семантики має велике значення, оскільки саме на її ґрунті виникають асоціації, що дозволяють використати елементи однієї ситуації для позначення іншої.

Відтак, це сприймається як фактичне явище реалізації аспекту мовної культури. Щодо цього В. М. Мокієпко зауважує: “Національна своєрідність внутрішньої форми кожної мови полягає в тому, що кожний народ по своєму опановує природу, наближається до неї у відповідності з тим, в яке взаємне відношення вступають його духовні сили” [7]. При цьому зрозуміло, що при формуванні міжкультурної або міжособистісної компетенції опанування ідіоматики іншої мови, або, за певних обставин, рідної, найкраще відбувається через художні твори, оскільки “...художня література є важливим сегментом дійсності, провідним до пізнання національної культури” [2]. З культурологічної точки зору художня література є досить своєрідним явищем, оскільки дійсність, яка відтворена автором, є особливою по відношенню до реальної. На цю подвійну сутність звернув увагу Д. С. Ліхачов: “У будь-якому літературному явищі так чи інакше різноманітно відображена і трансформована реальність: від реальності побуту до реальності історичного розвитку (минулого і сучасного), від реальності життя світу до реальності самої літератури в її традиціях і протиставленнях” [6]. Приміром, яскравим творцем фразеологічних виразів у художній літературі є Шекспір, який є відомим автором сучасних висловів як в Об’єднаному Королівстві, так і за його межами. Велика кількість фразеологізмів, створених Шекспіром, увійшла до загального вжитку, що свідчить як про лінгвістичну геніальність Шекспіра, так і про його надзвичайну популярність. Саме тому доцільно навести декілька шекспірізмів, адже сама така лексика є культурологічно маркованою і має

чітке національне забарвлення:

- salad days – зелений (молодий, неосвічений) вік;
- to be or not to be – бути чи не бути;
- the green-eyed monster – ревності, або “чудовисько з зеленими очима”;
- to cudgel one’s brains – ломати голову над чимось;
- moving accident(s) – наперед вирішена справа, упереджена думка;
- the observed of all observers – потрапити у власну пастку;
- to wear one’s heart upon one’s sleeve – показувати всім свої почуття.

Першоджерела є справжніми оберегами культури. Вони відображають духовний світ людини. Вони безпосередньо пов’язані з культурою, тому що пронизані безліччю культурних кодів. Саме текст зберігає інформацію про історію, етнографію, національну психологію, національну поведінку, тобто про все, що складас зміст культури. Гак, па думку А. Вежбицької, будь-який текст є культурно обумовленим, оскільки, створюючи цей текст, носії мови, що належать до певної культури, зазвичай керуються-якоюсь підсвідомою нормою, яку вона називає “культурно обумовленим сценарієм” [1]. У текстовому спілкуванні починає переважати установка на обмін не фактами, а інтерпретаціями, картинами світу, зокрема культурними. При цьому вплив на адресата відбувається опосередковано, оскільки текстове спілкування розірване в часі і належить до сфери культури. Воно підпорядковується системі семіотичних кодів культури, що стоїть над мовою і над текстом [4]. Текст можна розглядати як форму існування людської культури. Текст, з одного боку, існує в культурі, а з іншого, є одночасно її необхідним компонентом, який розкриває особливості національного характеру, моралю-естетичний ідеал народу, так чи інакше пов’язаний з загальнолюдською системою культурних цінностей.

Питання взаємного впливу культури та комунікації є актуальним, ним займаються вітчизняні та зарубіжні лінгвісти, які роблять приблизно однакові висновки стосовно того, що комунікацію неможливо відокремити від культурного контексту, тому комунікація між носіями різних культур завжди є міжкультурною. Відтак, мовно-мовленнєва компетентність розуміється як когнітивна здатність мовця керувати своєю мовною діяльністю в процесі спілкування. Йому притаманні як мінімум, такі якості, як ситуативність, предметність, цілеспрямованість, динамічність, емоційність, продуктивність та самостійність [8]. Всі складові вказаної компетентності (якості) взаємопов’язані та взаємозумовлені. Уміння володіти фразеологізмами, ідіомами, приказками та прислів’ями як рідної, так і іноземної мови, дає можливість комуніканту впливати па свого партнера в бажаному напрямі, здійснювати спілкування в різних життєвих ситуаціях відповідно до нових умов, створювати індивідуальну, виразну, образну, особистісну та змістовну мову.

Використана література :

1. *Вежбицка Л.* Культурно-обусловленные сценарии и их когнитивный статус / Л. Вежбицка // Язык и структура знания. – М. : ИЯ ЛИ СССР, 1990.
2. *Верещагин Е. М.* Язык и культура / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М : Русский язык, 1990.
3. *Виноградов В. В.* Об основных типах фразеологических единиц в русском языке / В. В. Виноградов // Сб. “А. А. Шахматов” (сборник статей и материалов). – М., 1947. – С. 339 и сл. [перепеч. в кн. : В. В. Виноградов. Исследования по русской грамматике. – М., 1975.
4. *Дымарский М. Я.* Текстовая компетенция и ее состояние в современной России / М. Я. Дымарский // Лингвистический семинар. – Вып. 1. Язык как многомерное явление. – СПб. Бирск : Изд. Бирского ГНИ, 1996.
5. *Леонтович О. А.* Русские и американцы : парадоксы межкультурного общения / О. А. Леонтович – Волгоград, 2002.
6. *Лихачев Д. С.* Литература – реальность литература / Д. С. Лихачев. – Л. : Сов. писатель, 1981.
7. *Мокиенко В. М.* Вглубь поговорки : Рассказы о происхождении крылатых слов и образных выражений / В. М. Мокиенко. – Изд. “Авалон”, “Азбука-классика”, 2005.
8. *Пассов П. И.* Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур / П. И. Пассов. – Липецк : ЛГПИ РЦИО, 2000.
9. *Шаховский В. И.* Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. – 3-е изд., доп. / В. И. Шаховский. – М. : Либриком, 2009.
10. *Anloine Meillet.* La methode comparative en linguistique historique, 1928.

References :

1. *Vezhbitska L.* Kulturno-obuslovlennye stsenarii i ikh kognitivnyy status / L. Vezhbitska // Yazyk i struktura znaniya. – М. : IYa LI SSSR, 1990.
2. *Vereshchagin Ye. M., Kostomarov V. G.* Yazyk i kultura / Ye. M. Vereshchagin, V. G. Kostomarov. – М : Russkiy yazyk, 1990.
3. *Vinogradov V. V.* Ob osnovnykh tipakh frazeologicheskikh edinit v russkom yazyke / V. V. Vinogradov // Sb. “A. A. Shakhmatov” (sbornik statey i materialov). – М., 1947. – S. 339 i el. [perepetch. v kn. : V. V. Vinogradov. Issledovaniya no russkoy grammatike. – М., 1975.
4. *Dymarskiy M. Ya.* Tekstovaya kompetentsiya i ee sostoyanie v sovremennoy Rossii / M. Ya. Dymarskiy // Lingvisticheskiy seminar. – Vyp. 1. Yazyk kak mnogomernoe yavlenie. – SPb. Birsk : Izd. Birskogo GNI, 1996.
5. *Leontovich O. A.* Russkie i amerikantsy : paradoksy mezhkulturnogo obshcheniya / O. A. Leontovich – Volgograd, 2002.
6. *Likhachev D. S.* Literatura – realnost literatura / D. S. Likhachev. – L. : Sov. pisatel, 1981.
7. *Mokienko V. M.* Vglub pogovorki : Rasskazy o proiskhozhdenii krylatykh slov i obraznykh vyrazheniy / V. M. Mokienko. – Izd. “Avalon”, “Azbuka-klassika”, 2005.
8. *Passov P. I.* Kommunikativnoe inoyazychnoe obrazovanie. Kontseptsiya razvitiya individualnosti v dialoge kultur / P. I. Passov. – Lipetsk : LGPI RTsIO, 2000.
9. *Shakhovskiy V. I.* Kategorizatsiya emotsiy v lskisiko-ssmaptichsskoy sisteme yazyka. – 3-e izd., dop. / V. I. Shakhovskiy. – М. : Librikom, 2009.
10. *Anloine Meillet.* La methode comparative en linguistique historique, 1928.

ВАСИЛЕНКО И. О., СТРУТИНСКА И. Ю. Лексическая идиоматика как межкультурный феномен.

Предметом рассмотрения статьи является такое распространенное лингвистическое явление, как лексическая идиоматика, роль и значение этого явления для понимания языка как культурного явления в контексте межкультурного общения как культурологического феномена. Авторы статьи анализируют такое весьма спорное понятие как “межкультурная коммуникация”, которая может охватывать не только представителей разных стран, но и носителей одного языка, которые имеют разную культурную компетенцию. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты данного научного направления, и

делается вывод о том, что идиоматическая лексика является одним из важнейших средств восприятия языковой картины мира.

Ключевые слова: идиоматическая лексика, межкультурная коммуникация, компаративный анализ, коммуникативная эффективность, фразеологическая семантика, фразеологическая единица.

VASILENKO I. O., STRUTINSKA I. YU. Lexical idiomatika as between the cultural phenomenon.

The subject of the article is such a widespread linguistic phenomenon as lexical study of idioms, the role and importance of this phenomenon for understanding of language as a cultural phenomenon in the context of cross-cultural communication as a cultural phenomenon. The authors of the article analyze such a very controversial concept as "cross-cultural communication", which may include not only representatives of different countries, but also native speakers, who have different cultural competence. The article deals with theoretical and practical aspects of the present scientific school, and it is concluded that idiomatic vocabulary is one of the most important means of perception of linguistic world.

Keywords: idiomatic language, cross-cultural communication, comparative analysis, communicative effectiveness, phraseological semantics, phraseological unit.

УДК 378.016:81'243

Василишина Н. М.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ З МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

У статті розглядаються проблема імплементації міжпредметних зв'язків у процесі вивченні іноземної мови майбутніми фахівцями з міжнародного бізнесу. Зокрема у дослідження розставлені акценти на реалізації культурологічного підходу у навчально-виховному процесі. Проведено аналіз численних досліджень проблеми застосування міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі. проаналізувавши Зроблено розгляд змісту та структури навчальної програми фахової дисципліни "Іноземна мова спеціальності" з метою виявлення міждисциплінарного зв'язку. У контексті нашого дослідження специфічні вміння міжкультурної комунікації були визначені як частина іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців з міжнародного бізнесу. З метою врахування доробок зарубіжного досвіду у нашому дослідженні однією із елементів специфічних вмінь міжкультурної комунікації є дотримання етики і культури у спілкуванні з іноземцями.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, знання та вміння, міжкультурна комунікація, метод "case study", іншомовна комунікативна компетентність, етика та культура спілкування, іноземні партнери.

Проблему міжпредметної інтеграції, можна віднести до числа традиційних, що стали вже класичними проблемами педагогіки. Її вивченню присвячені праці Ж. Ж. Руссо, Песталоцці, Л. Н. Толстого, Дж. Дьюї, П. Р. Атутова, С. Я. Батишева, О. Ф. Федорова, В. А. Кондакова, П. Н. Новікова, І. Д. Зверєва, В. Н. Максимової, Н. А. Сорокіна,